

3. Воронянський О. В. Проблеми трансформації політичної суб'єктності в постіндустріальному суспільстві //Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2020. – Т. 2. – №. 1-18. – С. 37-47.

4. Voronianskyi O. V. Національний суверенітет: політологічний аспект //Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія політичні науки. – 2017. – №. 2. – С. 13-16.

Корж Анастасія Романівна

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Варипаєв О.М.

Державний біотехнологічний університет

СУСПІЛЬСТВО ТА ДЕРЖАВА: ІСТОРИЧНИЙ, СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ТА ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Суспільство та держава є двома основними компонентами політичної та соціальної систем, які взаємодіють і розвиваються разом. Держава виконує функції управління, захисту та регулювання суспільства, а суспільство, у свою чергу, формує державу через свої потреби, політичну участь та соціальну активність. У цій доповіді ми розглянемо історичний розвиток держави, її соціально-політичну функцію та правовий аспект, що визначає взаємовідносини між державою та суспільством.

Історично держава виникла внаслідок еволюції суспільних відносин. Первісні спільноти не мали чітко виражених державних інститутів, але з розвитком землеробства, ремесел та торгівлі з'явилася необхідність у централізованій владі для регулювання відносин, захисту територій та управління ресурсами. Перші держави виникли в межах давніх цивілізацій, таких як Єгипет, Месопотамія та Китай. Вони були теократичними або деспотичними, де влада належала правителю, що вважався намісником богів на землі. У середньовічній Європі домінували феодальні держави, де влада була розподілена між королем, церквою і феодалами. Суспільство було розділене на стани: знать, духовенство і селянство, що визначало соціальну структуру і права кожного стану. У період Відродження та Реформації в Європі почали з'являтися нові моделі держави, засновані на централізованій владі та національних інтересах. Абсолютизм, а потім революції у Франції та Америці створили передумови для переходу до демократичних форм правління. Сучасна держава виконує комплекс функцій, які охоплюють політичні, економічні та соціальні аспекти управління суспільством. Основна мета держави — забезпечити стабільність, справедливість та розвиток.

Держава володіє монополією на застосування сили та управління суспільством через інститути влади — законодавчу, виконавчу та судову гілки. Важливою функцією держави є захист прав і свобод громадян, а також забезпечення внутрішнього правопорядку і національної безпеки.

Існують різні форми державної влади, серед яких демократична, авторитарна та тоталітарна. У демократичній державі суспільство має активну участь у прийнятті рішень через вибори, у той час як в авторитарних та тоталітарних державах влада зосереджена в руках невеликої групи або однієї особи. Держава не існує ізольовано від суспільства. Воно визначає політичні процеси через вибори, громадські рухи та інститути громадянського суспільства. Сильна держава потребує здорового суспільства, яке бере участь у формуванні державних рішень.

Правова держава — це основа сучасного суспільства, де всі дії держави та її громадян підпорядковуються закону. Право забезпечує стабільність у відносинах між суспільством і державою, а також регулює права та обов'язки громадян. Принцип верховенства права вимагає, щоб всі органи державної влади діяли у межах закону. Це забезпечує баланс між владою держави та правами суспільства. У такій системі влада не може бути необмеженою, а права громадян — порушені.

Основний закон держави визначає базові принципи функціонування державної влади, права та обов'язки громадян, структуру управління та захист основних прав людини. Конституція є фундаментом правової держави, яка обмежує дії влади та забезпечує стабільність правової системи. Однією з основних функцій держави є захист прав і свобод громадян. Це включає право на життя, свободу слова, право на працю, освіту та соціальний захист. Держава гарантує, що кожен громадянин має можливість користуватися своїми правами, і забезпечує справедливість через судову систему.

Важливим аспектом сучасних держав є взаємодія між державою та громадянським суспільством. У демократичних країнах громадянське суспільство, представлене різними організаціями, громадськими рухами та об'єднаннями, контролює дії держави та бере участь у формуванні політичних рішень. Громадянське суспільство також виступає важливим фактором для підтримки демократії та захисту прав людини, сприяючи створенню умов для відкритого діалогу між владою та громадянами.

Це комплекс недержавних організацій та ініціатив, які представляють інтереси різних груп населення і сприяють формуванню політичного курсу держави. Роль таких організацій полягає не тільки в захисті прав певних груп, але й у формуванні політичної культури, що ґрунтується на принципах рівноправ'я, верховенства права та соціальної відповідальності. Суспільство може впливати на прийняття рішень через активну участь у виборах, громадських акціях, медіа та волонтерській діяльності. Ці механізми забезпечують можливість для кожного громадянина висловити свою позицію та впливати на рішення, які приймаються на державному рівні.

Держава забезпечує соціальні права громадян, такі як доступ до освіти, охорони здоров'я та соціального захисту. Вона виконує роль арбітра у розподілі ресурсів і підтримує соціальну справедливість через податкову політику та програми підтримки вразливих верств населення. Особливо важливою є здатність держави реагувати на соціальні виклики, забезпечуючи підтримку тих, хто найбільше цього потребує. Це включає створення умов для рівного доступу до базових соціальних послуг, що є ключовим елементом соціальної справедливості.

Держава і суспільство перебувають у постійній взаємодії, визначаючи розвиток соціально-політичних процесів та правових норм. Історично держава виникла як засіб забезпечення порядку і управління суспільством, але сьогодні вона виконує набагато складніші функції, регулюючи політичне життя, економіку та захист прав громадян.

Важливим елементом сучасної держави є дотримання верховенства права та взаємодія з громадянським суспільством, що гарантує стабільність, свободу і справедливість у соціумі.

Краснощок Олександр Миколайович
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Міносян А.С.
Державний біотехнологічний університет

ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ В МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЯХ НА БАЛКАНАХ

Україна активно брала участь у миротворчих місіях на Балканах в складі миротворчих сил ООН та НАТО, з моменту отримання незалежності це була одна з перших миротворчих операцій української армії. Особливу увагу заслуговує подвиг українських військових в анклаві Жепа, де український контингент врятував тисячі життів. Цей досвід став частиною міжнародної репутації України як миротворчої нації.

Югославія розпалася через низку факторів: етнічні та національні конфлікти, економічні труднощі, зростання націоналізму серед різних народів та слабкість центральної влади. Різні республіки прагнули незалежності.

Після смерті голови Республіки Югославія - Йосипа Броза Тіто, відбувся "бум" міжнародних та міжетнічних конфліктів що супроводжувалися низкою збройних протистоянь у 1990-х роках.